

Moja Vlasť - kultúrne premeny Slovenska

... K U L T U R N E P R E M E N Y ...

2025/2026
PUTOVNÁ VÝSTAVA

Zborov – rekonštrukcia kostol sv. Žofie, ktorý bol postavený ako prístavba k rozľahlému objektu Rákociovskej kúrie.

Kostol sv. Žofie v Zborove bol postavený ako prístavba k rozľahlému objektu Rákociovskej kúrie okolo roku 1630. Traduje sa, že iniciátorkou tejto stavby bola Žofia Rákociova, rodená Barthory. Mocný magnátsky rod Rákociovcov mal kedysi v Uhorsku rozsiahle majetky – okrem iného sa začiatkom 17. storočia dostal aj k vlastníctvu Makovického panstva. To pôvodne riadili zo Zborovského hradu, no postupne aj oni nastúpili na vtedy módný trend budovania pohodlných šľachtických sídel v obciach pod hradmi. “Žofia” teda bola vybudovaná ako dvorská kaplnka. Plnila duchovné a reprezentačné funkcie pre panstvo a ich vzácných hostí. Kaštieľ aj s kaplnkou prešiel neskôr do vlastníctva rodu Aspremont a neskôr rodu Erdödy. Poslední menovaní odpredali v roku 1905 celý zborovský majetok uhorskému štátu. Neskôr bol z opusteného kostola postupne rozkradnutý inventár a v päťdesiatych rokoch minulého storočia slúžil ako sklad poľnohospodárskych surovín. Dokonca sa uvažovalo o jeho zbúraní.

Zdroj: Archív obec Bernolákovo

Veľkú ranu pre Zborov znamenal požiar, ktorý vypukol v apríli 1914. Zdrojom ohňa bol dvorský liehovar, od ktorého sa požiar rozšíril do väčšej časti obce. Poškodená bola aj strecha Kostola sv. Žofie. Čoskoro nato vypukla 1. svetová vojna, ktorá zamedzila riadnej obnove. V jeseni 1914 dorazil do Zborova východný front a intenzívne boje kruto poznačili aj kaštieľ s kostolom. Po jeho prechode ostala obec v ruinách. Poškodená bola skoro každá budova. Žofia bola v úbohom stave: rozstrieľané boli obidve veže. Zborovčania len pomaly budovali obec z ruín nanovo. Ďalšiu ranu pre Žofiu uštedrili živly: v roku 1918 sa zrútila premočená hlavná klenba a kostol ostal nielen bez strechy, ale aj bez stropu.

Miestny farár Ján Beliš scénu hrôzy okomentoval slovami zaznamenanými vo farskej kronike: „...plače moja duša, keď sa pozriem na jeho rozvaliny, mám pocit akoby som stál na mieste zemetrasenia, na troskách Messiny alebo akoby som nariekal pri spustošení Jeruzalema spolu s Jeremiášom.“ V roku 1934 bol kostol sv. Žofie na náklady štátu čiastočne opravený – bolo doplnené chýbajúce obvodové murivo a nad loďou kostola bola postavená nová šindľová strecha. Z kaštieľa bol postupne rozkradnutý inventár a budova postupne chátrala až do 50-tych rokov, kedy boli jeho ruiny úplne odstránené. Kostol bol využívaný ako sklad poľnohospodárskych surovín, kvôli čomu ešte viac chátral a určitom období sa dokonca uvažovalo aj o jeho zbúraní. Napokon sa ho však z iniciatívy zborovskej farnosti a obce podarilo zachrániť a dnes môže slúžiť svojmu novému poslaniu: je chrámom a majákom kultúry. Začiatkom 90. rokov boli obnovené klenby, postupne sa obnovila fasáda veží a hlavnej lode. Vďaka programu INTERREG SK-PL sa podarilo v rokoch 2020 - 2022 komplexne zrekonštruovať celý interiéru kostola vrátane realizácie reštaurátorskej obnovy.

Zdroj: Archív obec Bernolákovo

Zdroj: Archív obec Bernolákovo

- **Iniciátor kultúrnej premeny**

Obec Zborov; Zborovská farnosť

- **Investor**

Obec Zborov; Zborovská farnosť

- **Dotácie**

INTERREG SK-PL

- **Projektant**

KPÚ Prešov; metodik obnovy: Ing. P. Glos, Mgr. P. Harčár; projektová dokumentácia: Ing. M. Gaňo, Ing. arch. M. Šarišský; pamiatkový výskum: Ing. arch. M. Bóna, Mgr. J. Adam PhD.; archeologický výskum: JUDr. Mgr. G. Lukáč; reštaurátorský výskum: akad. soch. M. Kútňny

- **Autor architektonického návrhu**

Ing. arch. Pavol Pauliny, PhD.; Ing. arch. Marcela Murínová; Ing. arch. Michal Vaňo; Ing. Lukáš Kramarčík; Ing. arch. Ondrej Jobus

- **Realizačná firma**

PROFISTAV s. r.o. ; akad. soch. M. Kútňny; akad. mal. P. Gomboš

- **Autor fotografií:**

Obec Zborov; Zborovská farnosť

[Webová stránka kultúrnej premeny](#)